

parc **natural** de la **mata-torrevieja**

Versió en Valencià

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT AIGUA, URBANISME I HABITATGE

Obra Social "la Caixa"

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT
AIGUA, URBANISME I HABITATGE

parcs **naturals**
de la **comunitat**
valenciana

Parc Natural de la Mata-Torrevieja
parque_lamata@gva.es

Antigua Casa Forestal de la Mata (Torrevieja) N-332 - km 65.5
03188 La mata - TORREVIEJA (Alacant)
Tel: 966 92 04 04

http://parquesnaturales.gva.es

col.labora:

Obra Social "la Caixa"

La impressió d'aquest material ha sigut possible gràcies al Conveni de col·laboració firmat el 21 d'abril del 2006 entre la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa", i la Generalitat Valenciana per al desenvolupament del Pla de gestió integral per a la conservació dels sistemes naturals de la xarxa de parcs naturals de la Comunitat Valenciana.

Maqueta:	Benjamín Albiach Galán Kun.Xusa Beltrán
Fotografia:	Antonio Sáez Benjamín Albiach Galán Francesc Muntada G. B.
Ed. cartogràfica:	Pau Pérez Puigcerver font: ICV (Institut Cartogràfic Valencià)
Texts:	Equip d'educació ambiental
Imprés:	Centre Especial d'Ocupació, IVADIS
D. L.:	

Les llacunes de la Mata-Torrevieja, es troben a la comarca del Baix Segura, ocupa part dels termes municipals de Guardamar del Segura, Torrevieja, Los Montesinos i Rojales. Conformen junt amb El Fondo i les Salines de Santa Pola, un triangle de zones humides amb importància internacional al sud d'Alacant. Declarat d'importància internacional des de 1989 per la Convenció Ramsar, i inclòs dins de les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) segons la directiva Aus de la Unió Europea. El parc també està inclòs en la xarxa natura 2000, forma part del catàleg de zones humides de la Comunitat Valenciana, i és zona LIC (Lloc d'Interés Comunitatio).

El Parc Natural de les Llacunes de la Mata i Torrevieja té una superfície de 3.700 hectàrees. D'elles, 2.100 són làmines d'aigua, mentre que la resta correspon a les redones (1.400 hectàrees la llacuna de Torrevieja i 700 la de la Mata).

Les dues llacunes són separades entre si per una anticlinal anomenat "el Chaparral". Un canal unix ambdues depressions que, a més, són comunicades de forma artificial amb la mar per mitjà d'altre canal conegut per "el Acequión", per la qual cosa es conforma una unitat d'explotació salinera. La llacuna de la Mata actua com a depòsit escalfador mentre que la collita de sal es realitza a la de Torrevieja.

Els sòls del parc són salins i el clima semiàrid amb precipitacions anuals inferiors als 300 mm i elevades temperatures.
Es distingixen zones de saladar, zones de senillar-jonquera i bosc. El saladar és present a les redones de les llacunes amb salinitat elevada.
El senillar-jonquera se situa en zones de les vores i redones amb salinitat menys pronunciada i embassades.

L'arpellot cendrós

Artemia salina

Fauna

L'avifauna és el grup faunístic de major rellevància al parc natural. ja que és format per quasi un centenar d'espècies. Junt amb El Fondo i Santa Pola, el Parc Natural de les Llacunes de la Mata i Torrevieja constituïx un enclavament de zones humides d'importància crucial per al desenvolupament dels cicles biològics de nombroses espècies que l'utilitzen tan en les migracions com per a fer niu i hivernar. Entre les aus nidificantes destaquen, la gavina d'audouin (*Larus audouinii*) i la gavina picofina (*Larus genei*).

Així, el flamenc *(Phoenicopterus ruber)* s'alimenta i descansa a la Mata. S'hi ha arribat a comptabilitzar concentracions de fins a 2.000 individus d'esta au i de prop de 3.000 cabussons coll-negres *(Podiceps nigricollis)* durant la migració.

Entre les nidificants sobreïxen la camallonga *(Himantopus himantopus)*, l'ànec blanc *(Tadorna tadorna)*, l'arpellot cendrós *(Circus pygargus)* i l'alena *(Recurvirostra avosetta)*, el nombre de la qual ja és prou com per a conferir importància internacional a la zona. També destaquen les poblacions de corriol camanegra *(Charadrius alexandrinus)*, de xatrac d'Albufera *(Sterna hirundo)*, de mongeta *(Sterna albifrons)* i de tòrlit *(Burhinus oedicnemus)* als voltants de les llacunes.

L'invertebrat més característic de les llacunes és *Artemia salina*. Este menudet crustaci, que junt amb les larves dels mosquits quironòmids constituïx la dieta fonamental de la nombrosa avifauna d'estes zones humides, sol viure amb elevat nivell de salinitat, per la qual cosa abunda en les vores de la llacuna de la Mata.

Antonio Sáez

Flora

La vegetació pròpiament aquàtica és quasi inexistent en este tipus de zones humides a causa de l'elevada salinitat de les aigües. Tanmateix, en les redones de les llacunes s'hi troben els millors reductes de vegetació de saladar sec i humit de la Comunitat Valenciana. El parc posseïx la major població d'orquídia silvestre (*Orchis gorgereta*) de la Comunitat Valenciana

L'ordre Arthrocnemetalia, dins del qual destaquen les formacions d'*Arthrocnemum macrostachyum* i *Juncus subulatus*, és molt ben representat en alguns enclavaments del parc. Així mateix, les estepes salines de l'ordre Limonietalia i l'espècie *Senecio auricula subsp. auricula* conformen a la zona diverses associacions d'interés europeu.

El saladar humit, constituït per formacions de senillar-jonquera *(Typho Phragmitetum chrysanthi* i *Elymo-Juncentum maritimi)*, apareixen en aquells llocs on existeixen aportació d'aigua superficials, com a la vora nord de la llacuna de la Mata i en alguns trams aïllats de la de Torrevieja.

En la redona sud de la llacuna de la Mata n'hi ha també vegetació de bosc, constituïda per garrigar mediterrani *(Chamaeropo-Rhamnetum Lycioidis)*, pi blanc *(Pinus halepensis)*, timonedes i albardars.

Orchis collina

Història

Les llacunes de la Mata i Torrevieja ja s'utilitzen al 1321, data en què van ser cedides per la Corona a la ciutat d'Orihuela amb la condició que no foren alienades. Més endavant, al 1389, la pròpia Corona va concedir a la mateixa població la possibilitat de transformar la llacuna de Torrevieja en albufera a fi d'explotar la pesca, però la construcció del "Acequión" que la comunicava amb el mar es va retardar quasi un segle, i va ser al 1482, quan es va comprovar la inviabilitat del projecte, en no entrar els peixos a la llacuna a causa de l'elevada salinitat de les seues aigües. Orihuela va renunciar a la donació reial per aquest motiu.

Vinyes prop de la llacuna

Una Reial Ordre va declarar al 1759 la reversió de la propietat d'ambdues llacunes a l'Estat. Pocs anys després es van dur a terme les primeres proves d'extracció de sal a la llacuna de la Mata.

L'explotació de la salina organitzada va començar després d'observar-se la bona qualitat del producte obtingut. Els primers embarcaments de sal es realitzaren en el port natural de La Mata, però després de comprovar-se que les condicions d'aquesta labor eren millors a Torrevieja, es va traslladar l'explotació.

Al 1950, després d'un període d'arrendament intermitent a particulars i companyies d'extracció, la indústria va passar a mans de la "Nueva Compañía Arrendataria de las Salinas de Torrevieja y la Mata S.A.".

El cultiu de la vinya forma part del paisatge del parc, sent l'únic reducte de vinya de tota el Baix Segura que va aconseguir sobreviure a la plaga de fil·loxera que assole-ho Espanya. Actualment es cultiven dos varietats de raïm la Moscatell, com a raïm de taula i la Marseguera, amb la que s'elabora el famós vi de La Mata.

Mirador en la zona de la pinnada

Ruta 1: a peu

La Ruta a peu, té un itinerari en el qual estan presents la majoria dels ecosistemes del parc. El trajecte permet contemplar una àmplia panoràmica de tot el parc , la fauna i la flora, les formacions vegetals típiques i les aus, vertaderes protagonistes en qualsevol zona humida. el dit itinerari disposa d'una passarel·la adaptada amb palissada d'una longitud de 384m'i 1.60m d'ample, la qual cosa permet l'encreuament de dos cadires de rodes .El final de la passarel·la dóna pas a una plataforma de 136m^2 en el que s'ha instal·lat cinc taules de fusta d'iroco adaptats a les normes d'accessibilitat.

"El Acequión" és un canal obert artificialment per a permetre l'entrada d'aigua de mar que se constituïx com una xicoteta representació de l'hàbitat marí. S'observen espècies de fauna i flora marina com crancs, algues, actínies, posidònies, cucs, poliquets, peixos, etc. L'aigua entra en la Mata per gravetat, a causa que la llacuna es troba més baixa que el nivell del mar.

Des d'ací s'observa la vegetació de saladar, ubicada a les vores de la llacuna. Aquestes plantes posseïxen sucs interns amb altes concentracions de sal per a poder suportar l'alta concentració salina del sòl i les elevades temperatures, sense deshidratar-se. Algunes d'elles eliminen el sobrant de sal per les fulles, el que els conferix un color blanquinós.

Des de l'Observatori es veuen les distintes aus aquàtiques de la llacuna. Segons l'època en la que el viatger realitze la visita, podrà veure diferents tipus d'aus, ja que algunes d'elles es detenen en

B. Albiach Galán

aquest lloc per a descansar i alimentar-se en el seu llarg viatge cap a Àfrica, mentre que altres passen l'hivern perquè on viuen, la tundra àrtica, té normalment condicions inhabitables en aquesta época. En primavera tornen a la seu llar habitual. Altres aus, per contra, viuen tot l'any al parc. Són sedentàries. En esta parada es poden observar des de gavines, corriols, camallongues, alenes i xatracs d'Albufera, fins a flamencs i cabussons coll-negres. El silenci en este punt ha de ser total per a evitar espantar les aus.

La tercera parada en el camí es produïx a la Pinada. Des de la distància ja s'observa el senill, una planta típica en aquest tipus de zones la presència de la qual denota l'existència d'aigua dolça. En esta última parada n'hi ha un important conjunt de pi blanc i pi pinyoner a més d'eucaliptus. Estos últims són fruit de la repoblació artificial.

També a la Pinada es veu una important zona de saladar. El visitant pot buscar les petjades que deixen els animals al seu pas, intentar diferenciar els distints tipus de pins o, simplement, descansar davall l'ombra. De qualsevol manera, pot gaudir de la seua estada al parc.

La quarta parada és l'observatori *el Zampullín*. Al parc natural s'han arribat a comptabilitzar concentracions de mils de cabussons, i s'ha convertit en el principal punt d'hivernada de la Península Ibèrica. La Mata és una àrea de repòs i alimentació durant la migració de les aus.

Passarel·la adaptada

carretera
senda
límit administratiu
ferrocarril
construccions
Ruta 1: **a peu**
Ruta 2: **en bicicleta**
centre d'informació
zona de descans
observatori
camping
ermita
CV-90
CV-895
CV-945
N-332
CV-897
CV-898
CV-943
CV-95
Salinas de la Mata
Salinas de Torrevieja
Antiguo Ferrocarril Torrevieja - Albatera
Urbanización Pinomar
Platja del Eixidor
Les Palmeres
Torrelamata
La Loma
Los Blanc
Los Montesinos
El Ventorrillo
Urbanización San Luis
Redonda del Saladar
Urbanización Maravillas
Urbanización La Siesta
Las Palmeras
La Albentosa
Urbanización El Chaparral
Urbanización Torre Blanca
La Hoya
Lo Reche
Urbanización Aguas Nuevas
Urbanización La Torreta III
Urbanización La Torreta
Cala del Mojón
Urb. Roca Mar
Urbanización Doña Inés
Urb. Torrejón Alto
Cala de la Zorra
Urbanización Torreta I
Urb. La Rosaleda
Cala Redonda
Urb. Nueva Torrevieja
Urbanización Torreta Florida
Urb. Los Angeles
Torrevieja
Cala Cornuda
Cala del Palangre
El Saladar
La Coronela
Playa del Cura
La Isleta
Playa del Acequión
La Ceñuela
Mar Mediterrani
Urbanización Balcones
Playa de los Náufragos
Urbanización La Veleta
E: 1/55.000
0
500
1.000
2.000
4.000 m

Ruta 2: bicicleta

Consisteix en un recorregut no tècnic de 5.200 metres. Té una rampa d'ascens un poquet dura, però val la pena realitzar l'itinerari totalment per a tenir una vista molt completa.

El traçat discorre per una zona relativament allunyada de la llacuna per a evitar molèsties a les aus aquàtiques. Es recomana no eixir del recorregut marcat i respectar tot l'entorn.

Partint del Centre d'Informació pel camí de terra en direcció al cementeri, s'arriba en seguida al camí asfaltat i s'ha de continuar recte fins a abandonar-lo, s'enllaça amb el sender de terra que ascendix als colomers.

Antonio Sáez

Vista de la llacuna

Vista des del Altillo, i camí cap al Centre de Visitants

Durant l'ascens se contempla, a mà dreta, el bosc de pins, així com també una àmplia vista de la llacuna de la Mata.

Quan passem el seté colomer, girem 180 graus i prenem un camí estret que discorre entre pins. A uns 50 metres seguint el camí, ens trobem en el punt més alt del Parc. Podrem gaudir de la vista de les dues llacunes, la pineda, la Mediterrània i, en els dies bons, entreveiem l'illa de Tabarca. Des d'aquest punt, s'hi reprén la marxa i comença el descens, i s'haurà de prendre la primera bifurcació a la dreta. El descens ràpid compensa la pujada.

Quan s'arriba al final d'esta senda, ix un camí a l'esquerre que discorre entre bancals de vinya. Una meravellosa vista en primer pla d'una massa de senill denota la presència d'aigua dolça. En segon plànol es troba la llacuna.

Finalment, arribarem a l'acollidora ombra que ofereix la pineda. Formidable punt per a detenir-nos i prendre una miqueta d'aire. Esta massa forestal de repoblació és formada per eucaliptus i pins (pinyoner i blanc). Per tornar al punt de partida no cal més que prendre el camí que ascendeix al Centre d'Informació.

E E A Parc Natural de la Serra d'Irta

Observatori “La Cigueñuela”

B. Albiach Galan

Observatori “El Chorlitejo”

Visites d'interés

A l'interior del Parc Natural de la Mata-Torrevieja, podem visitar els següents punts d'interés:

·Centre d'Informació; ofereix una acurada i detallada informació al visitant, i empra per a això, la més alta tecnologia. Podrem veure, per exemple, la representativa *Artemia salina* (menudet crustaci que abunda a les llacunes i que els hi dóna la seua singular coloració rogenca) a través d'un microscopi des d'un monitor de vídeo en temps real.

A més dels panells explicatius, en els quals s'informa de la flora i fauna característiques, és possible observar les llacunes i la fauna que hi habita a través de les càmeres telecomandades des de l'interior del centre.

· el Acequión
· el Altillo
· la Pinada (zona de descans)
· restes Antiga torre vigia
· Observatori el Zampullín (Cabussó)
· Observatori la Cigüeñuela (Camallonga)
· Observatori el Fumarel (Fumarell)
· Observatori la Avoceta (Alena)
· Observatori el Chorlitejo (Corriol)
- Illa nova i mirador

Altres punts a destacar en l'entorn del parc natural són:

Torrevieja. Els orígens de la ciutat daten de principis del segle XVIII, i en la cala que hui ocupa la ciutat hi havia una torre guaita, amb els seus custodis i un castell-fortalesa. Cap a 1759 es va formant al voltant de la torre un xicotet poblat de pescadors procedents de terres properes. El 1830 apareix el primer Ajuntament de Torrevieja.

El motor econòmic actual de Torrevieja és el turisme, malgrat que la sal i la pesca han sigut tradicionalment els més importants. Però sense cap dubte, Torrevieja és també coneguda internacionalment pels seus certàmens d'havaneres.

Llocs per a visitar a Torrevieja: les Salines, el Museu del Mar i de la Sal, el passeig marítim, el port esportiu, l'antiga torre guaita de la Mata i el seu embarcador, la torre del Moro, el Casino, Centre d'Interpretació saliner i Via Verda.

Guardamar del Segura. La gran riquesa arqueològica la converteix en un lloc de referència per a científics i investigadors. Una de les peces més importants és el bust de la Dama de Guardamar, escultura de pedra calcària més antiga que la Dama d'Elx, pertanyent al segle IV a. C.

Centre d'informació
(Antiga casa forestal *La Mata)*

E E A Parc Natural de la Serra d'Irta

Interior del centre d'informació

E E A Parc Natural de la Serra d'Irta

Flamenc

El municipi disposa de nombroses zones naturals i platges de gran qualitat, que motiven un gran desenvolupament del sector turístic.

Podem visitar el poblat necròpolis de l'època íbera (Cabeço Lucero), el Castell de Guardamar, les dunes i la desembocadura del riu Segura, el parc Reina Sofia, el Museu Arqueològic i Etnològic (Casa de la Cultura).

També podrem visitar els municipis de la Mata (embarcador romà i antigues torres guaites) Los Montesinos, Rojales i San Miguel de Salinas i, en general, tota la Vega Baja o el Baix Segura.

Allotjament

Existeix una àmplia oferta hotelera a Guardamar del Segura i Torrevieja. També hi ha un número elevat de campings, situats als principals núclis turístics.

Gastronomia

Torrevieja i Santa Pola, ofereixen la possibilitat de tastar una gran varietat d'arrossos, destacant l'arrôs a banda o la paella marinera. També resulten molt saborosos altres plats com el "caldero" o les pilotes de carn picada. No obstant això, la qualitat i frescor del peix de la zona aconsellen el seu consum sense necessitat d'optar per receptes elaborades.

Com arribar

Les llacunes de la Mata-Torrevieja, es troben a Alacant, a la comarca del Baix Segura, ocupa part dels termes municipals de Guardamar del Segura, Torrevieja, los Montesinos i Rojales.

El Centre d'Informació del Parc Natural, ubicat en l'antiga casa forestal a les immediacions del poble de Torrelamata, dista 200 metres de la Carretera N-332 al seu pas per la localitat alacantina. L'autobús "Costa Azul" que comunica Alacant amb Cartagena té parada a 200 metres del Centre d'Informació.

L'accés al Centre d'Informació també es pot realitzar per la A-7

Salicornia marina

Normativa

No s'acoste a les vores de les Llacunes, són àrees de reproducció i nidificació

Els gossos han d'anar lligats, poden causar molèsties a les avifaunas

No es pot caçar, pescar ni recol·lectar plantes i raïm

Prohibit eixir-se de la senda marcada i atallar

Si fas soroll o parles fort, et perdràs els sons del parc

Deposita el fem en el contenidor més pròxim

No encengueu fogueres, respireu aire pur

Si teniu una emergència, **telefoneu al 112.**